

(המשך מעמוד 4)

בכל המעשים הנוראים שאירעו במדינה הזאת... כפר קאסא, בפרשות גזילות הקרקעות וה' עוול והעושה המצחינים השמימה היית איש הרוח, שכל זה כביכול אינו מגיע אליו. על אף שבתך בכנסת, בצוות מינוי המכריע בענייני ציבוריים, ריחפה רוחך כביכול מעל עולם מלוכלך זה, יפה נפש שכמותך, אתה, אחד מראשי המטייעים ל' זיהומו, זוקא משום הבטחת הכשרון ה' גדול והסמכות הרוחנית שנשאת פעם. ב' פרשת לבון עמדת לצד קוברי האמת ומ' דכאי החירות. בכל עת שהיטודות המגוא' לים ביותר במפלגתך נזקקו לך, היית מוכן תמיד לקראתם.

שוב: משה דיין. אולם ייתכן כי כתר אליפות בין כל התופעות העלובות של השבוע הגיע לחבר הכנסת ושר החק' לאות, משה דיין. בסגנונו הצבאי-הגאליציאני האופייני, הגיע לשיא ההתחמקות. צרב ההצבעה הדליף דיין לעתונות כי גם הוא ביקש להימנע מן ההצבעה, מאחר שהוא מתנגד לקיום הממשל. הדבר פור' סם בהרחבה רבה, והיה בבחינת סנסציה. מתנגדי הממשל זכרו היטב כי עוד לפני שנה, כאשר הם קיימו עצרת עם בלתי-אביב נגד הממשל, היה זה משה דיין שנאם בעצרת נגדית למען הממשל, שנערכה ב' עיר באותה שעה עצמה.

השינה דיין עורר? מתנגדי הממשל רצו להאמין בכך. הם ידעו כי יש ערך רב להת' נגדו של מי שהיה רמטכ"ל צה"ל, ומי שהנהיג כיום אחד מראשי המנה הבטחון ניסטי. אם איש כזה מתנגד לממשל, איון הצדקה בטחונות יכולה להיות למוסד זה ואיון הצדקה יכולה להיות לשמרון פרס, מתחרה של דיין, ללחום למען קיומו? אולם זה היה רק חצי תמרונו של הצבר הגהלי הממולה. לאחר היום פירסם ב' עתונות הכחשה: הוא כלל לא ביקש רב' להימנע. אך בקפדנות מחוכמת, לא הכחיש דיין את הידיעה שהוא מתנגד לממשל.

כאשר הגיעה עת ההצבעה, הרים דיין את ידיו כמו כל מתנגדי הממשל, הוכיח את עצמו כילד טוב בעיני בן-גוריון. כלפי הבוס העמדי פנים כי הידיעות בעתונות לא באו ממנו, וכי הוא אינו אחראי להן. כך הוא היה בסדר עם כולם — מבלי לשלם שום מחיר, מבלי להתחייב לשום דבר, מבלי להקריב ולא כלום. היה זה תעלול של עורר התפעלות. אך הוא לא עורר כבוד כלפי משה דיין.

מפלגות

יבוא ערבים

דיד בן-גוריון הקדיש כמעט את מחצית נאמו לסימפוזיון שנערך לא מכבר עליידי מפ"ם, תחת הסיסמה "דרכים חדשות ל' שלום ישראל-ערב" (העולם הזה 1322).

למראית עין היתה זו סטייה מבלבלת. אך למעשה היה זה טכסיס מחוכם למדי. כי בן-גוריון הרוגיש, פעם אחרי פעם, עוב' דה פשוטה: מפ"ם לא הצליחה להביא לארץ, במיטרת כנס זה, אף ערבי אחד מכל רחבי העולם.

מפלגה מפודגת. היתה זאת טענה נכונה מבחינה עובדתית. אך האם היתה נכונה גם מבחינה מהותית?

בעוכרי הסימפוזיון היתה הפלגנות המ' סורתית של מפ"ם, שבאה לידי ביטוי גם בפרשת ההפגנות נגד הממשל הצבאי (ראה כתבה). כי מפ"ם, ושותפיה המינים באמת, אינם יכולים להביא לארץ אישים ערביים. הסיבה: הערבים יודעים היטב כי מפ"ם נשארה בממשלה בימי מיבצע סיני, וכי סירבה להשתתף בהעד הישראלי למען אלי-גיריה החופשית.

אולם אילו היתה מפ"ם מוכנה לשתף פעולה ברצינות עם חוגים אחרים בהכנת סימפוזיון רציני — אין כל ספק שאפשר היה להביא כמה אישים. לגיו גולן, לפעור לה השמית, להודע למען אלג'יריה ולמקיי' יש קשרים רבים שאפשר היה לצלם. לא אפשר היה להביא, למשל: פרופסורים ער' ביים מבריטיניה ומאמצות-הברייה, קומוניס' טים גולים ממצרים, אי-שירות כואו עבד אל-קאדר, נכדו של לוחם-השיחור המ' עבד ג'ירי, שנימנה עם אוהדי לח"י, ושכתב לא מכבר ספר על הצורך באחאה עברית-ערבית, שעורר תשומת-לב בעולם הערבי.

• בזאת הגשים בן-גוריון את נבואת העולם הזה כי מתנגדי השלום ישתמשו בסימפוזיון כושל זה לחיזוק טענותיהם.

מחוכמות. הם הצביעו לסרוגין נגד ה' מימשל, ונמנעו לסרוגין מהצבעה — כל עוד היה ברור כי אינם מסכנים את קיום הממשל.

משתף-הפעולה הכרוני. תמרוניהם העכורים של שניים אלה לא היו אפשר' ריים, לולא מישחקו הפרטי של הד"ר אריה אלטמן, ח"כ חרות. כאשר הוא נמנע מהצ' בעה על הצעות מפ"ם ומקיי, איפשר לשני הערבים להצביע בעד הצעות אלה — מבלי לסכן את הרוב של מפא"י.

אלטמן הרהים במעשהו את סינתו. לאחר מכן הכחיש בתוקף כאילו היה קיים תיאום מוקדם בינו לבין מפא"י. אך מי שמצוי ב' סדרי הבית מוכרח להאמין כי אמנם היה תיאום כזה — כי כמעט בלתי-אפשר לבצע תמרון כה מסובך, כאשר הכל תלוי בקול אחד, ללא תיאום מפורט מראש.

אלטמן, שניסה במשך שנים לשתף פעולה עם השלטון הור' שגרם לפילוג אצ"ל, ש' ניסה לחבל ברשמית חרות לכנסת הראשור' נה, שקיבל למחרת היום גיב טוב במשרד ראש-הממשלה, והמטיף מאז לשינוי שיטת' הבחירות ברוח חזונו של בן-גוריון — נישאר עיקבי גם הפעם, כמשתף-פעולה כרו' ני עם השלטון, יהיה אשר יהיה.

אם יורחק בבחירות הבאות מרשימת חרות, אין ספק כי ימצא פינה נוחה בממ' לכחו של דויד בן-גוריון.

הבתולות האנוסות. לא פחות ראוי יים לבנו היו האנוסים. הם דמו לבתו' לוח, המכריוות בקו רפה על החלטתם להי' שאר צנועות וטהורות, בשעה שהן נכני' עות בהנאה לליטופים של האנס.

מי בווי יותר: הח"כ המצביע בשקט בעד שיטה פסולה בעיניו, מפני שאינו רוצה להקריב את הקאריירה שלו על מזבח דיעו' תיו — או ח"כ העושה את אותו הדבר בדיוק, תוך דמעות-שליש ובכי מר בעמודי העתונות?

אחד מאלה היה הח"כ הדתי משה אונא (ראה עמוד 8). הוא פרפר עד הרגע האחר' רון, שיתף את המדינה כולה בהטמוי המ' גוחכים, חסרי-הכבוד.

לא פחות עלובים היו הח"כים המפא"יים, שהדליפו לעתונות כי הם "ביקשו רשות להימנע מהצבעה" — ושהצביעו בעד המימ' של. היו אלה יותר סמילנסקי, שרת וכסה.

על מעשיו של יוהר (ס. יוהר) סמיר' לנסקי כתב בועז עברון בדו"ח-השבועון אתגר, כאמור חריף שהיכה השבוע גלים בארץ: "בהתנהגותך זו מנסה אתה לטבול ושרץ בידך. מנסה אתה לנהוג ברמה וליהנות מהסוב שבשני העולמות. לצאת ידי חובת מצפונך וידי תועלתך המפלגתית הקטנה, העלובה, לשרת אלוהים וקיסר כאחד, ועוד להתהדר, כפי שהתהדרת במאמרך בדבר, במוש אחריות ציבורית, בהבנה של צד אחד אך בהחלטה, כאובה' לפעול בעד השני.

את השבוי, היודע את מלוא הנבלה והנאי' צה שבקיום מוסד נתעב זו של המימשל הצבאי, שהוא מחסיבות העיקריות להתי' נגדות הישוב הערבי למדינה בצורתה ה' נוכחית, ובכך מוצא הוא הצדקה להחמ' קיומו — מעדיף את היחסים הטובים עם הארביס, מעדיף את מושבו הנוח בכנסת, מעדיף את הטיולים הצינניים לחוץ-לארץ, שם הוא, נושא את דבר ישראל, את חזון מפעל התחייה, את נס המוסר היהודי, את דגל ההגשמה הציננית; האיש שחילל את מצפונו ורמס את ערכי הרוח שאת שמו הוא נושא לשוא, עוד יש לו מצח נחושה להקים קינים ורעה והי בפרהסיה על עולם שנתרוקן מערכים, יש לו החוצ' פה לייזות אבנים ב.דור האספרסו. ומי יצר את דור האספרסו? ממי ייקח הנוער דוגמה, האם ממנו? אתה ושכמותך משחי' תי נפש הדור אתם, נביאי שקר, כוהני מדוחים ומתעטעים.

ודע לך: לא שפילג ויראוני הם הפוש' עים הגדולים, לא פניישר, כלנתר וחכמ, לא שמעון פרס ולא האדם השלישי. לא ההשחיתים הגדולים אין נפש העם הזה, כל אלמוגי ושרגא נצר, המעילות, הגניבות, השחודה, ההתעללות והרצח שהיו במדינה הזאת מאז קמה, מחזוירי לעומת שחור הפשע שלך ועל דומיך. אתם המלבינים את השחודה, אתם הנותנים לפושעים את כסות פניהם, את הצידוק המוסרי להמשכת רש' תתם, אתם המשחיתים פה לאמתלותיהם הצבועות, אתם הגורמים לכך שהגבולות בין מושגי הסוב והרע ייסטטשו, ועל ידי כך נושא הרע את פניו בחוצפה והקרקע הוכשרה לנצחוננו הגמור.

חסימה חיה

של שוטרים ואנשי מישמר-הכנסת חסמה את הדרך בפני חמשת חברי המישלחת, שביקשו להביא לכנסת את עצומת ההפגנה החוקית, שנתפורה קודם לכן בשקט. במישלחת השתתפו עורכי-הדין ירדור וקארה, קרוזש מנצור מנצרה, מחמוד דטוקי מטייבה, נציג ועד התלמידים התיכוניים מתל-אביב ועורך העולם הזה. בתמונה: שוטר דוחף את אורי אבנרי. אחרי שצולמה תמונה זו, הצליחה המיש' לחת להגיע עד לפתח ליסתה-החמודיעין של הכנסת, שם גורשה בגסות על-ידי רס"ר המישמר, רוזי לוי, לשעבר סר"ר בכלא צבאי, לפי הוראותיה האישיות של יושב-ראש הכנסת, קדוש לז, שסירב אף להרשות לחברי המישלחת להיכנס לבנין כאורחים של אחדים מן הח"כים.

בתרועה גדולה: שנכשלו כשלון מחפיר, שלא הצלחנו לגייס בארץ כולה אלא מאתיים איש, העתון חזר על כך במשך שלושה ימים רצופים — יום אחרי יום — במאמרים גדולים.

נידמה כי פרשה זו מצדיקה את אותם הטוענים כי לא היינו צריכים להקפיד כל-כך על אמצעי-הזהירות מפני מהומות, וכי לא היינו צריכים לצמצם את המשלחות. אילו הבאנו אלפים, עם כל הסכנה להתנגשויות-דמים שהייתה כרוכה בכך, לא היה העתון האנגלי של מפא"י יכול לנקוט קו זה.

בכל זאת אני סבור — כמו כל חברי החעד — כי צדקנו בכך שנקטנו בקו ההפוך: שמצינו את האפשרויות החוקיות, שהסתפקנו במיפגן שקט ומוגבל. ולא רק מפני שאנו דוגלים בעקרונות של אי-אלימות.

מדוע? כי אסור היה לנו לשכוח ררגע: נקודת-התורפה של המערכה היתה בכנסת. כל עוד היה סיכוי כלשהו שמפא"י לא תשיג בה רוב, אסור היה לנו לעשות דבר כדי להקל על פתח הפא"י להמלאכה.

אילו פתחו הח"כים הנכבדים את עתוניהם ביום הרביעי וראו בהם תמונות-אימים של פצועים שותתים, של הסתערויות-אלות, של אלימות המונית, היה הדבר מספק למוכרי-המצפון את התירוץ המבוקש לשפלונם. הם היו משמיעים את הקריאה: "הצילו את הכנסת! רוצים להפעיל טרור על בית-הנבחרים!" באיטלה של אי-כניעה לאלימות היו מוכרים את קולותיהם למימשל.

כל התבורה העלובה — סמילנסקי ושות', הקוויולינגים, אנשי אגודת-ישראל והמפד"ל — לא היתה מתגלה או במערומיה המבחילים. כבודה היה ניצל. מאון-הכוחות בכנסת היה משתנה ברגע האחרון. ההצבעה לא היתה מסתיימת בהכרעה של קול אומלל אחד. בקיצור: החוה הלאומית היתה מביאה לתוצאות הפוכות מאלה שחחרנו לקראתן.

נגע הפלגנות

אחת הבעיות הגדולות שהפריעו למארגני המאבק היתה מחלה ישראלית ותיקה: הפילוג. מחנות שונים, הפועלים למען אותה מטרה בשטח מסוים, אינם מסוגלים לשתף פעולה, בגלל חישובים מפלגתיים סטנוניים. בהעד היהודי-ערבי מאותדים כוחות אשר ביניהם פעורות תהומות אידיאולוגיות. במימ' גרתו שיתפו פעולה אנשי אל-ארז, האוהדים את עארף העיראקי, עם קומוניסטים, שחבר'י הם נשחטים בימים אלה עצמם על-ידי עארף, אנשי הפעולה השמית, שהם דמוקראטים קנאים, משתפים בו פעולה עם הדוגלים בדיקטטורה של הפרולטריון. כי ניגודים עמוקים אלה אינם מונעים ליעד המוחשי של ביטול המימשל הצבאי.

אולם אף אחת מן המפלגות הישראליות הרתיקות אינה מסוגלת להתרומם לדרגת חישוב מעין זה. הרבר בלש השבוע לעיני ההמונים בירושלים, בפרשה המזורה של שתי ההפגנות. באוניברסיטה נוצר ועד-הסטודנטים לביטול המימשל הצבאי, בו השתתפו התאים של חרות, הליברלים, מפ"ם, מקיי, אחדות-העבודה, יחד עם הסטודנטים הערביים ובלתי-מפלג' תיים. מרבן שגם בהעד זה היו אוהדי הוועד היהודי-ערבי הכוח המדרבן. לפי הצעתם, הכריז ועד-הסטודנטים על הפגנה.

השלטונות ניסו למנוע הפגנה זו. אחרי שבית-המשפט העליון ציווה לתת לה רשיון, הצליחו השלטונות בתחבולה אחרת: הם קבעו את מועדה בדיוק באותה שעה בה עמדה להקיים תהלוכת המשלחות של הוועד היהודי-ערבי.

ההגיון היה מחייב לאחד את שתי ההפגנות. אולם אנשי המפלגות נחרדו מן המחשבה כי יצעדו יחד עם משלחות החעד היהודי-ערבי. הם תבעו להפריד לחלוטין בין שני המימ' גנים, אף קיצרו בשל כך ברגע האחרון את מסלולם.

הדבר העמיד את הוועד היהודי-ערבי בפני שאלה מיידית: לאן לשלוח את הסטודנטים, הערביים והעירביים, הנמנים עם אוהדי? אחרי דיון הוחלט לתת עליהם בהפגנה הגדולה, כדי לחזק את הפגנת הסטודנטים הכל-מפלגתית.

התוצאה: שתי ההפגנות הוחלשו במידה רבה. תאיה-המפלגות של הסטודנטים, בעלי המתח הנמוך, ניכשלו בגיוס המוני הסטודנטים. רבים מהם גם לא ידעו על קיום ההפגנה, למרות שאפשר היה בנקל לגייס אלפים. הקהל התבלבל בין שתי ההפגנות, לא ידע לאן לפנות. חלק מן המפגינים ברחו באמצע ההפגנה של הסטודנטים אל ההפגנה של החעד היהודי-ערבי. הדבר איפשר לכתבלי הממשל בכמה עתונים להמעיט בדמות ההפגנות, בהסתמכם בעיקר על ההצלחה המועטה של הפגנת-הסטודנטים.

ביקש של פלגנות הצטיינה, כרגיל, מפ"ם. מפלגה זו מרכזת בשורותיה אלפים ממיטב הנוער, השש לקראת המאבק לביטול המימשל. אך תרומתה למערכת השבוע היתה מבוטלת. רק אחרי שהחעד היהודי-ערבי פיתח פעולה רחבה, ונוצרה חסיסה בקרב צעירי מפ"ם, הסכימה המפלגה להפעילם בפעולה חד-פעמית צודית: כלף צעירי מפ"ם כיסו את הארץ בטיסמות נגד המימשל, במיבצע רבי-עוצמה אך חסרי-המשך.

מפ"ם סירבה להעלות לירושלים משלחות מקיבוציה. אילו הופיעו בהפגנה הגדולה, בעד שלטי השמות של הכפרים הערביים, שלטים עם שמותיהם של חמישים הקיבוצים השכנים — היה הדבר מוסיף למיפגן לא רק כמות, אלא גם מימד נוסף.

מפ"ם לא עשתה זאת. גרוע מזה: מועד עמודי בטאונה המפלגתי החרימה למעשה את פעולות החעד היהודי-ערבי, יותר מאשר עתוני המימשל הצבאי עצמו.

אחרי שאוהדי החעד אספו ופירסמו את חתימותיהם של מאה פרופסורים ואנשי-סגל של אוניברסיטה נגד המימשל, ללא ציון מוסד כלשהו, פירסמה מפ"ם רשימה שניה של (המשך בעמוד 14)